

Handläggare
Åsa Örnevik
Telefon: 0850815039

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2021-10-28

Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad

Svar på remiss från Kommunstyrelsen, Dnr 2020/1033

Förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fick i budget för år 2020 i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för klimatanpassning, främst inriktad på skyfall och värmeböljor. Handlingsplanen är ett förtydligande av Stockholm stads Miljöprogram 2020-2023, målområde 3 Ett klimatanpassat Stockholm.

I handlingsplanen beskrivs klimatanpassningsarbetets två angreppssätt. Det ena handlar om att utifrån stadens klimatanpassningsprocess inventera risker och därefter avhjälpa dessa med olika typer av åtgärder. Det andra angreppssättet handlar om att i den fysiska planeringen, vid byggande och genom verksamhetsanpassning ta hänsyn till ett förändrat klimat långsiktigt.

Planen innehåller aktiviteter för att stärka stadens förmåga att hantera skyfall och värmeböljor. Aktiviteterna är framåtsyftande och ska bland annat bidra till att utveckla och systematisera arbetet och höja kunskapsnivåerna. Nämnder och styrelser ska implementera planens aktiviteter i sina respektive verksamhetsplaner.

Förvaltningen ställer sig positiv till Handlingsplanen för klimatanpassning som en del i ett prioriterat arbete i staden och lyfter i sin lokala Miljö- och klimathandlingsplan vikten av att i samtliga egna parkinvesteringar och lokalprojekteringar utreda och verka för mångfunktionella ytor.

Bakgrund

Kommunstyrelsen fick i budget för år 2020 i uppdrag att i samarbete med flertalet nämnder och bolagsstyrelser utarbeta en handlingsplan för klimatanpassning, främst inriktad på skyfall och värmeböljor. Handlingsplanen är ett förtydligande av Stockholm stads Miljöprogram 2020-2023. Målområde 3 Ett klimatanpassat Stockholm som omfattar två etappmål för programperioden:

3.1 Stärkt förmåga att hantera effekter av skyfall

3.2 Stärkt förmåga att hantera effekter av värmebölja.

Samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder, angränsande kommuner såsom Nacka, Lidingö och Solna, Trafikverket och Länsstyrelsen Stockholm har nu fått det framtagna förslaget till Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholm stad på remiss från kommunstyrelsen.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 8 november 2021.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom ekonomiavdelningen och behandlats i förvaltningsgrupp och pensionärsrådet 2021-10-21

Ärendet

Stadsledningskontoret har, tillsammans med flertalet nämnder och bolagsstyrelser, tagit fram ett förslag till handlingsplan i linje med uppdraget i kommunfullmäktiges budget för 2020 och stadens miljöprogram. Handlingsplanen omfattar skyfall och värmebölja.

Arbetet har drivits i projektform. Arbetsgruppen för skyfall leddes av trafikkontoret medan arbetsgruppen för värmebölja leddes av miljöförvaltningen.. Projektet startade i september 2020 och avslutades i mars 2021. I samband med framtagandet har även en översyn av stadens Plan för klimatanpassning som antogs av kommunstyrelsen 2016-05-14 (dnr 303-945/2014) gjorts.

Miljöprogrammet och ett processinriktat klimatanpassningsarbete

Handlingsplanen konkretiserar miljöprogrammets mål.

Av programmets mål för klimatanpassning framgår att arbetet med att klimatanpassa Stockholm i första hand bör fokusera på att:

- Minimera risken för människors liv och hälsa,
- förhindra allvarliga störningar av samhällsviktig verksamhet och verksamhet som är viktig för stadens funktionalitet, samt

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

- minska risken för allvarliga materiella skador och allvarlig påverkan på miljön.

Därtill anges att arbetet ska följa stadens process för klimatanpassning.

Utgångspunkter för arbetet

Ett framgångsrikt klimat- och miljöarbete bygger på att Stockholm är en attraktiv stad med ett dynamiskt näringsliv som skapar en hög och hållbar tillväxt och ger förutsättningar för en fortsatt god välfärd och ett bra liv i alla delar i ett Stockholm som ska fortsätta att växa. Det omfattande stadsbyggande som Stockholm står inför utgör en unik möjlighet till förbättringar och utveckling. Stockholm ska vara en tät och sammanhållen stad där bebyggelse och grönstruktur samspelar och ger förutsättningar att skapa goda livsmiljöer. Den täta staden har många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv och stadsbyggandet är ett kraftfullt redskap som kan bidra till att styra utvecklingen i hållbar riktning.

I den växande staden behövs samordnade och tydliga processer. Samordning av krav, tydlig ansvarsfördelning och ett koncernperspektiv är centrala utgångspunkter för att göra rätt prioriteringar och för att åstadkomma en effektiv utveckling av staden.

Förslag till handlingsplan

I handlingsplanen beskrivs klimatanpassningsarbetets två angreppssätt. Det ena handlar om att utifrån stadens klimatanpassningsprocess inventera risker och därefter avhjälpa dessa med olika typer av åtgärder. Riskerna handlar om liv och hälsa, att samhällsviktig verksamhet slås ut eller att väsentliga skador på stadens egendom och verksamhet uppkommer. Insatserna i detta fall kan vara både fysiska åtgärder som på olika sätt bygger bort problemet och att ha rutiner för att anpassa sin verksamhet, eller att installera olika typer av varningssystem. Det andra angreppssättet handlar om att i den fysiska planeringen, vid byggande och genom verksamhetsanpassning ta hänsyn till ett förändrat klimat långsiktigt. Exempelvis genom att vid byggnation se till att marken har bättre förutsättningar att ta om hand stora regnmängder eller att möjliggöra för människor i staden att söka skugga och svalka.

Skarpnåcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Skyfall

I handlingsplanen beskrivs en ambitionsnivå för arbetet i linje med ovanstående inriktning. Handlingsplanen innehåller även sex principer för hur stadens skyfallsarbete ska bedrivas:

1. Vid planläggning och fysiska åtgärder på stadens mark såsom reinvestering, nyexploatering och investeringar ska hänsyn tas till behovet av skyfallsåtgärder.
2. Skyfallssäkring ska föregås av riskbedömning följt av åtgärdsförslag och kostnadsbedömning i enlighet med stadens klimatanpassningsprocess.
3. Stadens skyfallssäkring ska följa den egna rådigheten och i första hand syfta till att skydda liv och hälsa och att förhindra allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet i enlighet med stadens säkerhetsprogram.
4. Stadens nämnder och styrelser har utifrån sin rådighet en skyldighet att samverka där det är effektivt för att uppnå goda helhetslösningar.
5. Staden ska ta fram åtgärdsplaner för skyfall när detta bedöms lämpligt. Åtgärdsplaner föregås av en risk- och sårbarhetsanalys.
6. I stadens översiktsplan och länsstyrelsen i Stockholms gällande rekommendationer finns vägledning för vad som gäller vid planering och uppförande av ny bebyggelse.

Värmebölja och torka

För värmebölja handlar ambitionsnivån liksom för skyfall att säkra liv och hälsa och samtidigt genom långsiktigt arbete åstadkomma en stad mer motståndskraftig och rustad för värmeböljor och torrperioder. Att utreda principer även för värmebölja finns med som en aktivitet i handlingsplanen. Bland aktiviteterna finns även frågan om vattenresurshantering under perioder av långvarig torka.

Aktiviteter som syftar till att utveckla arbetssätt

I handlingsplanen föreslås aktiviteter för att stärka stadens förmåga att hantera skyfall och värmeböljor. Aktiviteterna är framåtsyftande och ska bidra till att utveckla och systematisera arbetet, höja kunskapsnivåerna och utgöra underlag för kommande revideringar av planen. Vid varje aktivitet anges de nämnder eller styrelser som är ansvariga för att genomföra aktiviteten. En del insatser är beroende av andra och där så är fallet anges detta.

Implementering, genomförande och uppföljning

Handlingsplanen genomförs genom att ansvariga nämnder och styrelser inarbetar och beskriver aktiviteter från planen i sina respektive verksamhetsplaner. Det är lämpligt att i samband med detta föra en dialog med övriga utpekade nämnder och styrelser. För att genomföra aktiviteterna i handlingsplanen krävs att nämnder och bolag inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering prioriterar åtgärder och aktiviteter. Avvägningar kommer behöva göras utifrån

Skarpnåcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

nyttan som uppnås med åtgärderna i förhållande till kostnaderna för densamma. Vid nyexploatering blir frågan att integrera kostnaderna i projektet och samordna åtgärder med befintliga krav i syfte att undvika ökande exploateringskostnader.

Uppföljningen av handlingsplanen sker i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning och uppföljning av miljöprogrammet.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till Handlingsplanen för klimatanpassning som en del i ett prioriterat arbete i staden.

Förvaltningen lyfter i sin lokala Miljö- och klimathandlingsplan vikten av att i samtliga egna parkinvesteringar och lokalprojekteringar utreda och verka för mångfunktionella ytor. Det vill säga ytor som motverkar och mildrar effekterna av klimatrelaterade händelser som skyfall och värmebölja samt bidrar till lokalt omhändertagande av dagvatten. Förvaltningen anser att det är viktigt att se dagvattenanläggningar och skyfallsåtgärder som en naturlig del av stadsmiljön där hänsyn tas till funktion, säkerhet, estetik och biologisk mångfald.

Förvaltningens arbete gällande värmeböljor följer de rekommendationer och riktlinjer som gäller inom förskole- och äldreomsorgsavdelningen. Rutiner finns för att uppmärksamma verksamheter och personal på varningar för värmebölja och inför sommarperioden repeteras de. Handlingsplan för värmebölja för Stockholms stads kommunala förskolor är en del av förvaltningens krispärm för förskolan. Förskolorna väljer med omsorg de bäst lämpade förskolorna som har sommaröppet där de har bra tillgång till solskydd på gårdarna och där lokalerna har bäst förutsättning för att erbjuda en sval miljö. Äldreomsorgens lokalanpassade rutiner för hantering av värmebölja omfattar både lokaler i vård- och omsorgsboende och där personal vistas och arbetar. Inköp har gjorts av portabla kylaggregat för att kunna anpassa inomhustemperaturen i verksamheterna och förrådshållning ses över gällande livsmedel som är lämpliga för att säkerställa vätskeintag.

Förvaltningen instämmer i att samverka mellan stadens olika nämnder kring stadsutveckling, befintlig bebyggelse samt förvaltning och skötsel är en viktig komponent i klimatanpassningsarbetet och anser det helt i linje att skyfallssamordningen finns hos trafikkontoret. Vi ser från stadsdelsförvaltningens sida behov av vägledning från central funktion gällande bedömning av framtaget dataunderlag samt att

Skarpnåcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

prioritera vilka insatser som bör göras och på vilket sätt. En viktig förutsättning är att det finns gemensamma mallar och rutiner för hur föreslagna aktiviteter ska hanteras gällande projektbeskrivning, uppföljning och övrig dokumentation.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med dagvatten- och skyfallsåtgärder i samband med parkupprustningar där åtgärder bedöms relevanta och genomförbara. Vid exploaterings- och stadsutvecklingsprojekt deltar förvaltningen i arbetet med framtagandet av grönkompensationsåtgärder. Inom Skarpnäcks stadsdelsområde ligger två naturreservat, Flaten och Nackareservatet, men här finns även närhet till bostadsnära natur. Förvaltningen arbetar kontinuerligt för att tillgängliggöra och utveckla båda dessa för invånarna. Angående förslag på att ansvarig nämnd planerar för att inrymma klimatinvesteringar inom ramen för ordinarie investeringsplanering och budget för drift och skötsel lyfter förvaltningen behovet av att se över nyckeln för tilldelning av parkinvesteringsmedel. Även om det finns besparingsmöjligheter i att integrera klimatanpassningsåtgärder med redan planerade parkinvesteringar, åtgärder för biologisk mångfald eller åtgärder för god vattenstatus innebär klimatanpassningsåtgärder en extra kostnad som en justerad nyckel bör ta hänsyn till.

Gällande frågan om anpassning av lokaler ser förvaltningen ett behov av att tydliggöra hur förvaltningar och bolag ska bedriva arbetet med att förbättra byggnaders förutsättningar att stå emot värme i lokaler som inte ägs av staden. Stöd i förhandling och framtagande av uthyrningsavtal med privata fastighetsägare är ett område som inte berörs i planen som förvaltningen bedömer väsentligt för att säkerställa ett heltäckande beredskaps- och klimatanpassningsarbete. Eventuellt kan detta ske inom ramen för ett utvecklat arbete med gröna hyresavtal.

Maria Mathiasson Laxvik
Stadsdelsdirektör

Jonas Ransmyr
Ekonomichef

Bilagor

1. Handlingsplan för klimatanpassning 2021-2024

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Björkhagsplan 6
Box 5117
121 17 Johanneshov
Växel 08-508 150 00
Fax 08-508 15 099
skarpnack@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Mathiasson Laxvik, Stadsdelsdirektör	2021-10-05